

Den alerta

Fritänkaren

Nr. 162 Advent 2007

Sextonde årgångens första nummer.

Innehåll :

Inte bara science fiction: James Lovelocks apokalyps	2
Hemma hos... (världens mäktigaste man)	3
Händels och Bachs lärare	4
Shakespearedebatten 93: <i>Sir Fulke Greville</i>	5
Svar på kritiken av "Teaterkonferensen"	6
(Inte många men ändå några) filmer	7
Min vän Ahasverus, del 73	9
Kalender, december 2007	10
Idealresan, del 7: <i>Min vän Porthos</i>	11
Kanonresan, del 1 : <i>Tillbaka till Manali</i>	12
Resan till Zanskar, del 3 : <i>Räddade</i>	14
Konferensresan, del 13: <i>Pangong Tso</i>	15
Rehabiliteringsresan, del 11: <i>Phudong och Labrang</i>	16
Lycklig resa med komplikationer, del 22: <i>Hemma hos Roerichs</i>	18
En japansk munk (<i>Nichidatsu Fujii</i>)	19

Fritänkaren ägnar sig mest åt litteratur, musik, film, politik, filosofi, religion och resor men även åt annat. Den är inte på något sätt anknuten eller ansluten till någon ideologi eller åskådning av vad slag det vara månne, utan tar tvärtom avstånd från varje institution som kräver okritisk underkastelse, och är helt oberoende humanistisk.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 – 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 250 kr (även i Danmark och Norge; i Euroland: 30 Euro)

Tvåårsprenumeration : 350 kr (40 Euro)

I Finland kan avgifter insättas på *Aktia bank*, kontonummer 405510-667802 (avgiftsfritt).

IBAN-nummer för folk som eventuellt vill betala prenumeration även från annat utland:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 1.12.2007

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Letnany 185

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns numera alltid tillgängligt på nätet i HTML-format jämte andra skrifter på följande adresser: <http://hem.fyristorg.com/aurelio>

www.fritenkaren.se

e-post-adress : lanciai@hem.utfors.se

WSN 1652-0122

Inte bara science fiction:

James Lovelocks apokalyps (17 oktober 2007)

James Lovelock är en av samtidens främsta vetenskapliga experter när det gäller naturen – få känner bättre till naturens innersta krafter och mysterier än han. Vi har tidigare presenterat hans Gaya-teori i Fritänkaren nr 73 (januari 1999).

Tyvärr är hans mening i den globala klimatkrisfrågan den mest pessimistiska tänkbara, men man bör åtminstone ha för sig det värsta tänkbara scenariot för att möjligen kunna undvika det. Han menar att 6 miljarder människor kommer att stryka med före detta århundrades utgång, år 2020 kommer extrema tork- och väderkatastrofer att vara vardagsmat, år 2040 kommer Sahara att ha spritt sig in i Europa, Berlin kommer att bli lika hett som Bagdad är nu, och flera amerikanska miljonstäder i södern kommer att bli obeboeliga, som Atlanta och Phoenix, liksom även Peking (invaderat av öknen), Miami (dränkt av det stigande havet) och London (ständiga översvämningar). Matbrist kommer att driva miljoner människor norrut, kineserna kommer att invadera Sibirien, så att krig mellan Ryssland och Kina lär bli oundvikligt, och med umbäranden och massmigrationer kommer epidemier att skörda miljarder offer. Vid år 2100, tror Lovelock, kommer världens befolkning att ha sjunkit från 6,6 miljarder idag till kanske så litet som 500 miljoner, och då kommer de flesta att bo långt upp i norr, som i Canada, Skandinavien och kring Arktis. Tempererade zoner idag kan få en temperaturhöjning på upp till 7-8 grader Celsius eller dubbelt så mycket som de senaste prognoserna anger. "Vår framtid," säger Lovelock, "är som för passagerarna på en liten lustjakt som seglar ovanför Niagarafallen och inte har en aning om att motorerna kommer att sluta fungera." Att byta till lågenergilampor kommer inte att rädda oss. Han menar, att skenandet redan gått för långt, att det är för sent att stoppa växthusgaserna, kort sagt, isarnas smältning vid polerna och på land kommer att öka havens och kontinenternas mottagning av solljus, haven stiger, det blir intensivare regnkatastrofer och mera ökenspridning, Amazonas och andra betydande skogsområden, som i Sibirien, Canada och Alaska, kommer att spurta för att sedan vissna bort, och framför allt kommer tundran, som nu täcker väldiga områden av norra halvklotet, genom upptining att frigöra växthusgasen metan, 20 gånger mer förödande än koldioxid, i sådan ofantlig mängd, att alla försök till motverkan blir förgäves. "Jag önskar att jag kunde säga att vind- och solenergi kunde rädda oss," menar han, "men det kan jag inte. Det finns ingen möjlig lösning i sikte. Vi är nästan 7 miljarder människor på jorden nu, husdjur och boskap oräknade, som tillsammans med allt som andas producerar fyra gånger så mycket koldioxid som alla världens flygbolag. Vi har precis överskridit gränsen för vad planeten kan tåla. Och enligt ren biologi måste alla livsformer som gör detta krascha." Därmed menar han inte att vi bör festa på så länge vi kan medan världen går under. Tvärtom. "Vi måste agera genast och djärvt och har väldigt mycket att göra. Det handlar egentligen om hur samhället skall organiseras med mat- och vattenförsörjning. Det är nästan som tillbaka i 1939. Hotet är uppenbart, men vi har inte förstått allvaret, då vi fortfarande tror att vädret kan blidkas." Vad som mest slår an på Lovelock är bristen på politisk kompetens i denna kris. Han menar att ingen politiker ens har kommit i närheten av att förbereda oss för vad som är på väg. "Vi kommer inom kort att leva i en värld av universell desperation," säger han och menar att det snart är dags för en ny version av Winston Churchills berömda: "Jag har ingenting annat att erbjuda än blod, svett och tårar" inför den globala klimatkrisen. "Vanligt folk förstår bättre än politiker vad som håller på att hända."

http://www.rollingstone.com/politics/story/16956300/the_prophet_of_climate_change_james_lovelock/print

<http://www.guardian.co.uk/environment/2007/nov/03/food.climatechange>

Ur en annan rapport (3.11.2007):

”Stigande priser på livsmedel ökar risken för politisk instabilitet – med tomma mathyllor i Caracas, svältupplopp i Bengalen och Mexico, svältvarningar i Jamaica, Nepal, Filippinerna och Afrika söder om Sahara som exempel. Rekordprishöjningar på basföda har lett till 18% matprisinflation i Kina, 13% i Indonesien och Pakistan och 10% eller mer i Latinamerika, Indien och Ryssland, enligt FAO. Vetet har blivit dubbelt så dyrt, majs har ökat nästan 50% i pris på ett år och riset har blivit 20% dyrare. Nästa vecka väntas FAO komma med beskedet att matreserverna i världen är de minsta på 25 år och att priserna kommer att förbli höga åratals framöver...”

Naturkatastroferna idag är fyra gånger vanligare än för tjugo år sedan. I början av 80-talet drabbades världen av i snitt 120 naturkatastrofer per år mot närmare 500 idag. Översvämningarnas antal har sexdubblats.

Ännu när Al Gore presenterade sin ”Obekväma sanning” för halvtannat år sedan fanns det åtskilliga Vetenskapsmän som förkastade honom och beskyllde honom för Alarmism, alltså sensationsmakeri för att jaga upp folk i onödan. Tyvärr har det visat sig, enligt de senaste rapporterna från FN och all världens vetenskapliga experter på området, som nu är eniga, att ”alarmismen” bara var en rak presentation av faktiska förhållanden.

Den kanske mest politiskt betänkliga aspekten och följderna av ovanstående scenario kan vara hotet från söder: att de rika länderna i norr kan översvämmas av massmigrationer av söderns fattigare folkmassor och tvingas försvara sig mot dessa, som vi kanske redan ser början av i Grekland och Italien.

Det finns dock en annan aspekt på klimatkrisen än bara det fysiska hotet. Den ställer alla andra mänskliga problem i ett helt annat perspektiv, så att de framstår i förklarad dager i all sin futtighet, dumhet och intighet: kriget, Bushaggressionen, de löjliga diktatorerna och religionsmotsättningarna, Stalins och Maos vanvettiga åsidosättande av naturen med världens mest omfattande miljöförstöringar som följd, hela det galna konsumtionssamhället med dess hjärntvätts- och skvalkultur, sporthysterin och rockhysterin, - den mänskliga fåfången med alla dess avarter framstår i sken av klimatkrisen som spottlåskor. Plötsligt framstår det som genom en uppenbarelse, att livet betyder mer och inbegriper mycket mer än bara att ha roligt.

”Så länge det finns liv finns det hopp,” heter det, och inte ens James Lovelock utesluter den möjligheten. Ett drastiskt tekniskt genombrott inom forskningen i solenergiförsörjningens möjligheter, exempelvis, skulle kunna rädda planeten.

Hemma hos...

Enligt inside information har presidentens mamma Barbara Bush anklagat presidenten för att vanära familjen med att 1) för det mesta vara berusad, 2) inställa viktiga möten ”av medicinska skäl”, 3) ge sin hustru Laura anledning att ha alla skilsmässohandlingar klara inför presidentens avsked, då hon inte vill vara hans hustru mera så fort han inte längre är president, 4) ge sin far George Bush Sr anledning att ta avstånd från sin son vad han än gör som president då allt han gör bara är fel, 5) förstöra familjens ekonomi med sitt slöseri då det ena bankkontot efter det andra sinar och avslutas, så att presidenten snart inte längre kan avlöna sin personal hemma på sina rancher i Texas, 6) framstå som allt mera löjlig offentligt, som på en anklagelse från Washington Post om att han var enfaldig, svarade, ”Det är jag inte alls!” och 7) allt oftare i media och intervjuer med övertydlighet framstå som obehärskad och obalanserad.

USA:s 43-e president George W. Bush är en sjuk, utbränd och bruten man. Han letar efter ett sätt att slippa vara president mera redan innan hans ämbetsperiod tar slut utan att för den skull behöva förlora ansiktet.

Hans vicepresident Dick Cheney är en pillerätare som håller på som Jimi Hendrix. Han är så närapå död som en zombie kan vara och hålls uppe med droger som en gammal Sovjetdiktator. Han har haft fyra hjärtattacker sedan 1978, har haft fyra bypass-operationer, lider understundom av asymptomatisk ektopi, och trots all aggressiv behandling fortskrider hans atheroskleros obehindrat, han har periodvis svårt att andas, och han har några dubbelgångare till sitt förfogande att synas i media när han själv inte kan stå pall. Även George W. Bush har en klon som han använder sig av ibland vid mera svårbegripliga konferenser.

Bakom kulisserna i Vita Huset blir ett inbördeskrig allt mera skönjbart. Aftonen före IMF/Världsbankens årsmöte i slutet av oktober 2007 försökte Dick Cheney stjäla \$45 miljarder från George Bush Jr genom mellanhänder i Pakistan, Credit Suisse och Halliburtonfirman i Dubai. Bankiren från Credit Suisse blev arresterad och fick en mystisk hjärtattack under förhör. Fredag 19 oktober 2007 klockan 14.30 kollapsade Credit Suisses USA-filial och övertogs av schweiziska Union Bank. Detta har vanliga media missat.

Den 25 oktober 2007 rapporterade Patrick Bellringer att "*The Higher Evolution*" lyckats hindra presidenten och Dick Cheney från att kärnvapenbomba större amerikanska städer och Texas största oljekällor samt från att utlösa konstgjorda jordbävningar i Kalifornien. Om sådana 9.11-terrorattacker hade hänt igen skulle skulden kastas på Iran, vilket skulle ha blivit anledning tillräckligt för ett krig mot Iran.

Världsdomstolen har tio åtal mot president George W. Bush för Landsförräderi. Presidenten använder sig av *Patriot Act emergency powers* för att hindra att detta läcker ut i pressen. Karl Christian Rove, presidentens stabschef tills han avgick 31 augusti i år, har lämnat Vita Huset, och många andra är redo att hoppa över bord så fort presidenten gör det. Till dess härskar Paniken i Vita Huset.

<http://alcuinbramerton.blogspot.com/2007/10/bush-white-house-begins-to-disintegrate.html>

Händels och Bachs lärare

Kyrkomusikern och kompositören Friedrich Wilhelm Zachow föddes i november 1663 i Leipzig, Bachs senare huvudsakliga arbetsplats, och dog 1712 i Halle, Händels födelseort. Hans inflytande över barockens två största giganter kan inte överskattas. Hans far, stadsmusicus i Leipzig, lärde upp honom till att kunna spela alla instrument, och vid 19 års ålder valdes han till organist i Halles *Liebfraukirche*, där Händel blev hans elev från 1692. Han kunde inte ha fått en bättre lärare, då Zachow var väl orienterad i ett antal av Europas musikstilar och var uppmärksam på deras brister. Händel blev hans favoritelev, som behagade honom så mycket, att han tyckte att han 'aldrig kunde göra tillräckligt för honom'. Händel fick ofta vikariera för honom, och hans lärare gav honom ofta uppgifter för hans förkovran i komposition och utbildning. Redan vid 9 års ålder hade Händel förtroendet att få komponera gudstjänstmusiken för olika instrument och röster, vilket han höll på med konsekvent i tre år. Han talade senare om sin lärare alltid med den djupaste respekt och besökte honom sista gången 1710. Efter hans död fortsatte Händel att skicka understöd till änkan.

Zachow var inget geni, men hans kyrkomusik är inte utan originalitet, och framför allt är den uppriktig och innerlig. Händel blev vid 17 år organist i *Domkirche zur Moritzburg* i Halle och fortsatte sedan en vild kyrkomusikutveckling i Hamburg, innan han reste till Italien och blev helt fallen för den italienska operan och dess mera

melodiska inriktning. Det blev märkvärdigt nog i stället Bach som tog över det kyrkomusikaliska arvet från Zachow, fastän Bach aldrig hade honom som lärare. Det var framför allt kantatformen som Bach direkt övertog från Zachow och utvecklade till oöverträffad fullkomning.

Händel och Bach utgör ett fenomen som tvillingsjälur, fastän de aldrig träffades. Bach var två gånger i Halle, men Händel var båda gångerna bortrest. Händel reste en gång till Leipzig enkom för att söka upp Bach, men just då råkade Bach vara borta. Båda vallfärdade till Lübeck för att ansöka om tjänsten i *Marienkirche* efter Dietrich Buxtehude, men ingendera fick den, kanske för att det ingick som villkor att efterträdaren skulle gifta sig med Buxtehudes dotter. Händel gifte sig aldrig, medan Bach var gift två gånger, båda gångerna med fruar som han valde själv.

De föddes samma år med en månads mellanrum och på bara tio mils avstånd från varandra. Båda blev blinda, troligen av för mycket notkopierande i dålig belysning, och opererades av samma doktor John Taylor. När Händel återbesökte Tyskland 1750 för första gången efter många år hade Bachs blindhet avlösts av hans död, varefter det var Händels tur att bli blind, men han fortsatte ändå in i det sista att med en assistent John Christopher Smiths hjälp leda sina konserter, den sista av vilka blev ett framförande av "Messias" åtta dagar före sin död. De beundrade varandra, och Bach sade en gång, att om han inte var Bach skulle han ha velat vara Händel.

Till detta unika tvillingsjälsförhållande kommer då det faktum att de hade samma mästare som huvudlärare men i två helt olika riktningar. Zachows betydelse för Händel blev uteslutande instrumentell och kompositionsteknisk, medan Zachows ande är ständigt närvarande i all Bachs oöverträffade kyrkomusik.

Shakespearedebatten 93: Sir Fulke Greville (1554-1628)

Detta är definitivt en av nyckelfigurerna till Shakespearemysteriet. Han kom från närheten av Stratford och var något av en universalbegåvning, skicklig i allt, välskapt och med alla talanger både socialt, estetiskt, sportsligt och politiskt. Hans vänskap med drottningen lär ha varit stabil så länge hon levde, fastän han även hade kärleksförbindelser, framför allt med Mary Sidney, modern till de två earlar som "*The First Folio*" tillägnades, och syster till hans bästa vän Sir Philip Sidney. Han låg vid Cambridge och reste mycket omkring i Europa och värvade agenter åt Sir Francis Walsingham, främst Christopher Marlowe, han var en tapper soldat som slogs för Henrik IV av Navarra i slaget vid Coutras 1586, han var amiral och kommenderade drottning Elisabets största fartyg "*The Triumph*", han var en utomordentlig ryttare och utmärkte sig vid torneringar. Hans utbildning var juridisk, och han blev både domare, statsman och finansminister och dog som en av Englands rikaste män. Han gifte sig aldrig men var en stor samlare och trädgårdsarkitekt, han var en av entusiasterna bakom Amerikaprojektet, grundandet av kolonin Virginia 1585, tillsammans med Philip Sidney, Walter Raleigh och Francis Drake, och beskyddade ett antal vittra män, främst Samuel Daniel, Edmund Spenser, Ben Jonson, Francis Bacon och Giordano Bruno. I dennes viktigaste arbete, "Askonsdagssamtalen", där han framlägger sin uppfattning om fixstjärnorna som andra solar med solen och med andra världar som jorden, är Sir Fulke värd och centralgestalt. Hans litterära arbeten finns bevarade, och bland dem märks en levnadsbeskrivning över sin bästa vän Sir Philip Sidney och en bok om sin hemstad Stratford-upon-Avon, vars krönikör han var från 1606. Familjen hade bott där i trakten sedan 1497.

Vad har då detta att göra med Shakespeare? Kanske mera än man tror. Han gjorde aldrig själv anspråk på att ha skrivit Shakespeare, men han gjorde anspråk på att vara "Shakespeares mästare", alltså lärare och ledare. Grevilles page William Davenant

kan ha varit Shaksperes oäkta son, många ansåg det, och även Shakspere själv kan ha varit page hos Greville. Sir Fulke Greville formulerade uttryckligen sina anspråk som så, att han ville inte bli ihågkommen som något annat än som "Shakespeares mästare".

Däremot har andra försökt föra fram honom som Shakespearekandidat. En sådan möjlighet motsägs dock av hans enkannerliga hävdande, att han inte var mer än "Shakespeares mästare". Därmed förblir frågan vem som var Shakespeare, om det var Will Shakspere från Stratford, den sig själv överlevande Christopher Marlowe, Bacon, Oxford eller Derby eller alla dessa eller några av dem - (Sir Fulke kände dem alla och nära -) mera öppen än någonsin.

Svar på kritik mot "Teaterkonferensen" (från nr. 160)

"Konferensen" var bara ämnad som en illustration av situationen. Jag tror aldrig för ett ögonblick att en sådan konferens någonsin ägde rum, MEN scenens personer var definitivt involverade, och jag tror inte att deras inflytande eller betydelse för Shakespeareproduktionen kan överskattas.

Oxford var definitivt ute ur bilden vid tillfället, han hade resignerat från teater- och det offentliga livet, men A.D.Wraight hävdar att Oxford var producenten för Marlowes första pjäs, den förlorade "Skanderbeg". Dessutom har Oxford och Marlowe så många karaktärsegenskaper gemensamt, vilket också tyder på något inflytande från Oxford. De hade båda en speciell talang för att råka i klistret för ingenting, med att bara vara vad de var, och flera av karaktärerna hos Shakespeare är uppenbara porträtt av Oxford. William Stanley, den 6-e earlen av Derby, blev senare Oxfords svärson och förblev under hela sitt liv en hängiven teaterentusiast – det finns mycket som tyder på att han var en av de främsta krafterna bakom *the Lord Chamberlain's Men*, som bildades efter Marlowes avsked på resterna av dennes teatersällskap, medan hans pjäser hade producerats av Ferdinando Stanley, den 5-e earlen av Derby och Williams äldre bror. Så dessa bröder kan knappast fritas från misstanken att ha varit av avgörande vikt för Marlowe/Shakespeare-produktionen. (Ferdinando förgiftades våren 1594, vilket gav hans bror William ett klart motiv till att hålla en låg profil och synas så litet som möjligt. Han var en av Englands rikaste män och inte längre från tronen än James VI, som sedan fick den.) Bacon, slutligen, var Jonsons arbetsgivare med ett starkt teaterintresse från sina tidiga studieår som jurist vid *Gray's Inn* intill slutet av sin karriär, han var Oxfords kusin och skötte både dennes och Stanleys (Derbys) affärer, plus att hans bror Anthony Bacon var intimt verksam som agent tillsammans med Marlowe i Frankrike hos Henrik IV. Det är nästan omöjligt att inte ta för givet att Francis vidmakthöll denna kontakt och relation efter sin broders bortgång som en central nyckelperson i Englands underrättelseväsen. Kort sagt, de var otvivelaktigt alla engagerade i Marlowes fall med sina intensiva intressen i teatern. Dessutom hade Marlowes flykt, liksom alla teatraliska iscensättningar, aldrig kunnat åstadkommas utan ett intensivt och väl fungerande lagarbete, i vilket utan tvivel Sir Thomas Walsingham, William Burghley (premiärministern), Francis Bacon, drottningen och troligen även bröderna Stanley med sin far sittandes vid drottningens sida i det högsta beslutande rådet, var involverade och förblev involverade.

Så fastän den konstruerade scenen knappast kan ha ägt rum i verkligheten, så försiggick mycket bakom kulisserna, och vad jag har försökt göra är att helt enkelt koncentrera de troliga diskussionerna, intrigerna och problemdebatterna i en överskådlig scen, bara för att belysa situationen, vad den krävde, dess lösning och dess resultat.

Inte många men ändå några *Filmer*

Någonting så ovanligt som en italiensk deckare tilldrog sig mitt intresse och visade sig handla nästan enbart om barn. Det var en utesägligt vackert fotograferad film från Basilicata i södra Italien, där några barn från en by ute på vetefälten under lek påträffar ett annat barn i en grop – fängslat. Historiens huvudpojke kommer på honom genom en tillfällighet och bevarar hemligheten för sig själv, och det mesta av filmen handlar sedan om hur dessa barn under tio år försöker komma till rätta med den underliga verklighet som de vuxna har konstruerat bara för att försvåra livet för sig själva. Barnet i gropan visar sig vara kidnappat från en förmögen familj i Milano, och det är hjälparpojken egen pappa som varit med om att organisera det hela. Det visar sig att hela byns vuxna befolkning varit med om det, och filmen balanserar hela tiden på en rakknivsegg av oerhörd spänning då det är omöjligt att förutse upplösningen, som blir just så rafflande och chockerande och oändligt gripande, som hela den snillrikt uppbyggda handlingen och dess berättarform lovat genom sin ständiga stegring. Det var Gabriele Salvatores som hade gjort filmen 2003, samma regissör som låg bakom en film som *"Mediterraneo"* 1991. Denna hette "Jag är inte rädd" eller *"Io non ho paura"*.

Lika rafflande men av ett helt annat slag var den brutala men ändå snillrikt och känsligt gjorda *"Collateral"* med Tom Cruise i en av sina bästa roller som fullständigt okänslig yrkesmördare, som får Jamie Foxx som taxichaufför med uppdrag att köra honom omkring till sex olika morduppdrag, vilket den stackars färgade Max först så småningom börjar fatta, varvid hans livs värsta natt resulterar i en personlighetsutveckling på rekordtid som är det intressantaste i filmen. Några alldeles ohyggligt virtuosa mördarscener ingår i skräcknattspaketet, som orgien av psykopati på den tätbefolkade nattklubben, och avslutningen håller samma klass av snillrikhet som omsorgsfullt byggts upp under hela handlingen till en upplyftande klimax som trots allt slutar i harmoni och Tom Cruises äntliga nederlag som anonymt lik i en tunnelbana. Michael Mann gjorde filmen 2004 som helt utspelar sig i Los Angeles.

En annan suverän och outslitlig klassiker är alltså Sam Peckinpahs största och bästa film *"The Wild Bunch"* från 1969 med William Holden överlägsen som det sista laglösa gängets ledare som beskriver en melankolisk resa från fiasko till fiasko omkring Texas och Mexico med det första världskriget som bakgrund under den värsta inbördeskrigstiden i ett Mexico helt förstört av korrumpierade militärdiktatorer. Den brutala verkligheten påminner här mest om en gammal isländsk saga med sin utomordentliga grymhet och primitivitet där de mest laglösa och kriminella framstår som de enda hederliga. Värst i denna film är kvinnosynen, flera kvinnor förekommer som behandlas med värre grymhet och cynism än de värsta etablerade banditerna, och finalen, där gänget slutligen inte har något annat val än att göra upp med den fullständigt vidriga verkligheten behärskad av bara omänskliga svin, är en av filmhistoriens starkaste i sin totala tragik i en massaker som bara håller på i det oändliga, värre än i det värsta Shakespearedrama, och som ändå är fullkomligt logisk i sin konsekvens. Behandlingen av Angel, den yngsta och enda riktigt sympatiska i gänget genom sin romantik, bara måste utlösa en universell katastrof. I all sin brutala primitivitet är detta en av de mest episkt största och mästertliga filmer som någonsin gjorts.

Av en helt annan karaktär men i samma klass var den djupt känsliga, ömma och melankoliska *"The Dead"*, John Hustons sista film som han gjorde mer eller mindre döende, på James Joyces mest läsvärda alster: den avslutande novellen i *"Dublinbor"*. Handlingen är nästan obefintlig i sin enkelhet: det är helt enkelt ett alldeles konventionellt nyårsfirande hos några tanter i Dublin, där de inbjudna är släktingar och vänner, som varit med om detta år efter år efter år; men det hela är så realistiskt skildrat i sin mästerliga finkänsliga psykologi, att ömheten det väcker blir överväldigande. Höjdpunkten består av två sånger, de inbjudande tanterna är nämligen musiker, och en

tenor finns också med bland gästerna; den första sången är en aria av Bellini som framförs av den äldsta tanten med föga röst kvar men fullkomligt rent, medan samtidigt kameran återspeglar hela hennes liv med dess innerligaste minnen i korta men djupt träffande glimtar, vilket förlämnar arian och dess åldersspröda framförande ett känslodjup och innebörd som inte kan lämna någon oberörd. Den stackars alkoholisten Freddy, ogift ungtkarl med sin mamma som förkläde, kan inte behärska sig och blir alldeles utom sig av känslomässighet. Den andra sången går dock ännu djupare.

Den framförs av tenoren, som naturligtvis är en irländsk kontratenor, så att det låter som en alt. Man hör bara rösten på avstånd precis när de flesta gästerna skall gå och huvudparet redan befinner sig i trappan. Hustrun (Anjelica Huston) stannar och lyssnar och kan inte slita sig, då detta väcker hos henne ett minne av en kärlek som hennes man aldrig varit förmögen till eller kunnat drömma om. Han känner sig helt åsidosatt och känner sig försvinna i sin futtighet med hela sitt intiga liv inför uppenbarelsen av en ungdomskärlek som ställer allt annat han har levat för i skuggan. Det var en ung sångare som var så svårt sjuk att han inte ville leva och dog sjuttonårig men hann i alla fall förmedla hela blomman av sin ungdomskärlek till Gretta (Anjelica Huston) som aldrig kunnat glömma den och aldrig upplevt något liknande – förrän denna kväll när hon fått höra samma sång en gång till.

John Huston har lagt lite extra till i James Joyces mästerverk, som om det inte var nog gripande redan, med en utsägligt stämmingsfull svanesång som resultat efter en lång karriär av bland annat alla de bästa filmerna med Humphrey Bogart ("Riddarfalken från Malta", "Afrikas drottning", "Sierra Madres skatt") bland otaliga andra mästerverk, alla intressanta, ofta gjorda på avancerade litterära grundmaterial, som Kiplings bästa novell "Mannen som ville bli kung". Samtidigt är denna film så innerligt och gränslöst äkta irländsk.

Shekhar Kapurs andra film om drottning Elisabet av England ("*Elizabeth – the Golden Age*") har tyvärr varit en besvikelse för många, då den inte når upp till den första filmens nivå. Ändå är Cate Blanchett suverän och fullständigt trovärdig som jungfrudrottningen, och hennes motpart Clive Owen som Sir Walter Raleigh står på samma nivå. Dock är regin något tungrodd, det förekommer övertydliga symptom på att regissören varit trött och oinspirerad, men finalen med den oövervinnliga armadans undergång är mycket väl gjord, praktfull och sevärd. Shekhar Kapurs filmer kännetecknas alltid av ett mycket intressant visuellt expressionistiskt överdåd, alla hans filmer är därför visuellt imponerande, medan han vanligen snubblar över manusen, som han fuskar med. Båda hans Elisabetfilmer lider därför av flagranta historiska oegentligheter. Han når därför egentligen högre i ren fiktion, som i det imponerande mästerverket "De fyra fjädrarna" med den mesta handlingen förlagd till Sudan. Hans räddning med Elisabetfilmerna är, att det har aldrig gjorts en dålig film om drottning Elisabet, därför har det gjorts så många om henne, och särskilt under senare år tycks de ideligen multiplicera sig, och inte heller Sir Walter Raleigh går att göra någonting misslyckat av. Geoffrey Rush som Walsingham är här närmast bara en stödjande bifigur, medan den sämst återgivna karaktären som vanligt är Maria Stuart – engelsmännen har aldrig lyckats göra henne rättvisa, då de aldrig begripit sig på henne. Spanjorerna är som vanligt (som i nästan alla engelska filmer om detta) karikatyriska, och stackars Filip II som Spaniens mäktigaste och mest fiaskoartade kung genom tiderna går kanske inte att göra så mycket bättre av. Dock borde han någon gång unnas försöket att bli gjord någon rättvisa med allt vad som egentligen hände vid hans hov och i hans familj, särskilt beträffande mysteriet Don Carlos, som aldrig blivit löst, om dock Schiller gjort den mest behjärtansvärda ansträngningen hittills att komma till rätta med det bestående problemet.

Hur förhöll det sig då egentligen med den så kallade uppståndelsen? Jo, det är en rolig historia som jag måste få berätta.

Själv upplevde jag Jesu död som, skam till erkännandes, en befrielse, och kanske som en lika stor befrielse som det måste ha känts för honom själv. Ty i och med döden hade han gjort sitt och var fri från ansvar. Jag kände det likadant: jag var då inte längre ansvarig för honom.

Dessutom så var jag därigenom ensam om de hemligheter han givit i arv till mig. Han hade sagt mig, att jag skulle leva tills han kom tillbaka, och i och med att han var död började mitt liv. Jag var ännu ung och dum och kände mig osårbar och immun mot världen, ungefär på samma sätt som hans lärjungar kände det efter den första pingsten, men ännu mera. Jag var fri och kunde inte dö. Så kände jag det. Och då beslöt jag mig för att göra Jesus en björntjänst som tack.

Jag kallade till mig några esséer som jag invigde i mina planer. De var helt med på noterna. Redan under den första natten efter den första långfredagen och Jesu gravläggning förberedde vi vårt anfall. Vakterna som stod på post omkring graven var tre stycken. De var dumma och tröga och likgiltiga. De gäspade mest, och då och då föll en eller två av dem i sömn. Dagens upplevelser hade varit väl magstarka även för dem, de hade både sett vålnader och upplevt jordbävningen, och det gagnade våra planer att de var mycket vidskepliga. Den första natten nöjde vi oss med att hitta på tricks för att skrämja dem med och ta reda på hur mycket de tålde. Vi hoade som ugglor, vi skrek som fasaner, vi väste som ormar och vi stönade som vålnader. Det visade sig snart att de tålde ingenting, så vi aktade oss för att vänja dem.

Men den andra natten skred vi till verket. Vi åstadkom åskmuller med stenar på en gedigen vapensköld så att det lät som om det kom från underjorden, vi tjöt och ylade som vargar, vi lekte kobror runt omkring dem, och med kemiska konstler åstadkom vi nästan påtagliga svävande vålnader och spöken. De tre var skräckslagna, och det fattades bara det yttersta. Då rusade den djärvaste av oss upp på gravklippan bakifrån med ett strålände bloss i handen samtidigt som vi andra gastade, råmade, ylade och röt, och då fick de nog. De tumlade över ända och tävlade om vem som fortast kunde springa därifrån. När Pilatus och Kaifas senare utfrågade dem var de helt förvirrade då ingen kunde ge en klar bild av vad som hade hänt och ingen kunde medge att de helt enkelt låtit sig skrämjas på flykten.

Under tiden arbetade vi raskt. Vi rullade undan stenen, och esséerna tog hand om Jesu lik. Jag fick se det i månskenet ett ögonblick efter att de vikt undan svepningen och lagt dukarna åt sidan, och den synen glömmer jag aldrig. Det låg en sådan salig frid lägrad över hans ansikte att det var som om det var mera levande som dött än vad det hade varit när han var i livet. Det utstrålade en sådan glädje och hög harmoni att jag aldrig har sett något vackrare. Och ändå hade han då redan legat död i ett och ett halvt dygn. Jag har alltid ångrat att jag inte tog hans dödsmask. Men någon gjorde det säkert, och den kommer kanske fram en vacker dag. Den mest verklighetstroga Jesusavbildningen som jag har sett och som då mest liknade Jesu ansikte så som det var efter döden var Jesusansiktet i Michelangelos första pietágrupp i Peterskyrkan. Men i verkligheten var det ansiktet ännu vackrare.

Esséerna smugglade bort Jesu kropp och tog hand om den. Vad de gjorde med den fick jag aldrig reda på, men det är inte uteslutet att de faktiskt lyckades återföra honom till livet, ty vad de än gjorde så omhöljde de sin verksamhet med en nästan ogenomtränglig sekretess samtidigt som deras pietetsfullhet var beundransvärt maximal. Vad man än må säga om esséerna så var de den frommaste sekt som någonsin funnits. Jag försökte efteråt få veta vad de hade gjort med kroppen, men inte ens mina äldsta kontakter inom sekten ville inviga mig i vad som måste betecknas som Jesu *post-*

mortem-mysterium. Esséerna var bättre än några andra mystiker på att uppväcka döda. Även Jesus hade ju varit essé åtminstone periodvis.

I beaktande av utvecklingen och legendbildningen efter hans död anser jag att man måste kalkylera med den möjligheten att han kan ha överlevt döden, vilket ju var hans klara intention från början, även om han bara invigt Judas Iskariot i denna hemlighet. Hans fötter genomborrades aldrig av några spikar, varför han mycket väl kan ha börjat gå omkring efteråt och till och med rest till Kashmir och slutat sina ålderdoms höstdagar där, vilket ahmadiyanerna hävdar i Pakistan och Kashmir; och när krigsmännen stack spjutet genom hans kropp före nedtagningen från korset så blödde han ju faktiskt, vilket är ett medicinskt bevis på att han åtminstone då ännu måste ha varit vid liv. Jag träffade honom aldrig själv i levande skick efter korsnedtagningen, varför jag aldrig kunde tro att han faktiskt levde efter detta, men hur många som helst andra gjorde ju det: Maria Magdalena, som somliga påstod att var hans ungdoms hustru, Tomas och hans andra halvbröder, Petrus, Johannes, de andra lärjungarna, Lukas och Kleopas – de var hur många som helst. Och vid flera tillfällen bad han ju dem faktiskt om mat och dryck, då han var hungrig, vilket man ju bara kan vara som i högsta grad levande.

Själv stannade jag kvar vid graven och inväntade gryningen. Jag visste att någon av Jesu trognaste kvinnor och lärjungar förr eller senare skulle uppsöka graven. Jag ville då bereda dem den glada nyheten att han verkligen var uppstånden.

Men en ung essé vid namn Gabriel kom och höll mig sällskap. Han var vacker och blond och klädd i vitt. "Någon kan känna igen dig," sade han, "medan ingen känner igen mig. Låt mig ge fart på ryktet om uppståndelsen i stället." Det låg någonting i vad han sade, så jag gick med på det. Och när jag då lämnade den tomma graven var det med en tillfredsställande känsla av att jag hade gjort mitt. Jag visste nu att myten om Jesus skulle rulla vidare för evigt och ständigt växa som en lavin. Jag visste att den drömmen skulle vända om hela Jesustragedin till en strålande glädje och triumf. Ty envar som trodde på uppståndelsen skulle även tro att Jesus verkligen var Gud.

Och jag sade skämtsamt för mig själv till Jesus: "Ursäkta att jag har gjort dig till Gud." Och då var det som om han omedelbart svarade:

"Det ingick i mina beräkningar att du skulle göra det."

Och jag tror att vi hade roligt åt vårt upptåg båda två. Åtminstone har jag det ännu idag.

Kalender, december 2007

- 1 120 år sedan Sherlock Holmes' debut i "En studie i rött".
- 2 50 år sedan stumfilmsstjärnan Harrison Ford dog.
- 3 *Joseph Conrad* 150 år.
60 år sedan premiären på "Linje Lusta" av Tennessee Williams.
40 år sedan första hjärttransplantationen av dr. Christiaan Barnard.
- 6 Finland fyller 90 år som självständig republik.
- 7 Ellen Burstyn 75 år, gedigen skådespelerska.
20 år sedan den första intifadan började.
- 8 100 år sedan kung Oskar II dog.
20 år sedan Reagans och Gorbatsjovs historiska överenskommelse om nedrustning.
- 12 Kurt Atterberg 120 år.
- 13 160 år sedan Emily Brontës "Wuthering Heights" ("Stormiga höjder") kom ut.
Kung Konstantin av Grekland 40 år i exil (sedan militärkuppen 1967).
- 15 Gustave Eiffel 175 år, han med Eiffeltornet.
90 år sedan Moldavien deklarerade sin självständighet från Ryssland 1-a gången.
- 16 Zoltan Kodaly 125 år.
Arthur C. Clarke 90 år.
Ben Cross 60 år ('*The Far Pavilions*').

- 20 år sedan Italiens största maffiarättegång: 13 fick livstid.
- 17 50-årsminnet av Dorothy Sayers.
- 18 Charles Wesley 300 år, metodisternas grundare.
Steven Spielberg 60 år.
- 21 Jane Fonda 70 år.
Kung Harald av Norge 70 år.
Heinrich Böll 90 år.
- 22 Peggy Ashcroft 100 år, slitstark aktris, senast i "Juvelen i kronan".
Nuvarande italienska konstitutionen fyller 60 år.
- 24 10 år sedan Toshiro Mifune gick bort, störst bland 'samurajer'.
10 år sedan det för första gången tändes ett Channukhaljus i Vatikanen.
- 25 Jesus fyller 2010 år (uppskattningsvis).
1670 år sedan den första kristna julen firades.
Cab Calloway 100 år (mest till sin fördel i 'Stormy Weather').
30-årsminnet av Charlie Chaplin.
- 27 80 år sedan den epokgörande "Teaterbåten" hade premiär.
- 31 Anthony Hopkins 70 år.
Ottawa fyller 150 år som Canadas huvudstad.

Idealresan, del 7: Min vän Porthos

Vädret strålade i Italien, och det första jag gjorde när jag ankom till stationen i Ancona var naturligtvis att ta min resas första riktiga italienska cappuccino. Den kostade bara €1,20 och var lika mycket guld värd som alla mina kaffekoppar hittills under resan bara varit slagg. Överallt nästan hade dåliga "smutsigt vatten"-koppar kostat 2 Euro, i Istanbul hade en tant till och med krävt 3, medan det lägsta jag kommit ner till i Grekland var 1,70. Här var det alltså 1,20 och tusen gånger bättre. Tack gode Gud för ett extra hemland som Italien!

På Peloponnesos hade snön ännu legat delvis kvar över bergen, men Apenninerna var helt klädda i vitt i Toscana. Senare skulle jag få veta av Paolo, att det inte hade varit någon vinter alls i Italien i år och knappast ens över södra Alperna, förrän de senaste dagarna. Detta var den 31 mars.

Paolo tog emot mig med öppna armar i Lucca, och med i bilen var utom Valentina också vännen Eduardo, varpå vi genast körde iväg till en fest. Det var det festliga öppnandet av ett hälsocenter "Ninfeo" ("Nymfeum") med smörgåsbord och alla tänkbara drycker från lokala viner till Spumante och Martini i överdåd för 40 gäster eller mer. Som jag inte hade ätit på hela dagen tog jag det dock försiktigt i början.

Festen fortsatte sedan på en lokal restaurang ett långt stycke därifrån. "Så detta var bara förrätten?" undrade jag. "Nej," sade Paolo, "det var bara aperitifen."

Denne Paolo är alltså min vän Porthos i Lucca, en 100-kilos hjärtlighet av stora dimensioner av högborgerlig härkomst men mycket vänster, med sin naturliga fru Valentina, en förtjusande betydligt spensligare varelse. Eduardo var två meter lång men mera smal och gånglig. Paolos robusthet var inte alltid att leka med. På en fest förra helgen hade han omfamnat festföremålet så eftertryckligt att de tumlat omkull och den överfallne med 100 kilo Paolo över sig fått ett förfärligt astmaanfall. Festen hade avbrutits tvärt, musiken kom av sig och alla gästerna tystnade tvärt, medan festföremålet fick föras till sjukhus med ambulansen. Det gäller att festa försiktigt.

Med oss till det rustika matstället var även Daniela och hennes kavaljer Gabriele, som med sin blotta uppenbarelse försatte mig i skattparoxysmer, ty han var som en exakt kopia av Fredrik Reinfeldt med samma frisyr, samma oskyldiga uppsyn, samma babyansikte, samma storlek och samma klädsel. Bara rösten var annorlunda, ty denne Gabriele var hes och grov och högröstad med en sludrig plebejiskhet som en romersk

slaktare som rimmade illa med Fredrik Reinfeldt. Naturligtvis ville de veta anledningen till mitt höga nöje, och när jag förklarade det hade de lika roligt allesammans. Sedan dess bröstar sig Daniela med att ha en premiärminister till kavaljer, om dock något grovröstad.

Festen pågick hela natten, och vi konsumerade snabbt den ena tvålitersflaskan efter den andra. Efteråt körde vi hem, (Paolo är alltid mycket noga med sitt säkerhetsbälte,) och fortsatte festen där med nya flaskor, *grappa* och allt möjligt. Slutligen somnade alla vid bordet, inför vilket obekväma prospekt alla fann det bättre att helt enkelt rasa i säng. Allt var som det skulle vara.

Som morgonevenemang gjorde vi en utfärd till Kameliadalen, ett spektakulärt ställe berömt för sin vilda skog av kameliabuskar och träd. De stod faktiskt i blom, kameliorna klädde träden som julgranar. Byn hette *Borgo delle camelie*, och man fick vandra dit 5 kilometer för att alls komma dit. Detta är dessutom det första ställe i Italien där det förekommer teodling, där man alltså gör te på kameliabuskar. Det blir kameliate av italienskt fabrikat, en utomordentlig exklusivitet.

Efteråt for vi på ett 55-årskalas. Det var en äventyrare som bodde uppe i bergen och senast hade varit med vid det senaste utbrottet på Stromboli nyligen. Han hade fotograferat vulkanutbrottet i detalj på nära håll. I hans dator kunde vi följa med hela dramat, lavans flöde ut ur kratern ner i havet och alla skadorna efteråt med nya sprickor i vulkanön som kunde gå hur djupt som helst. Han var grottforskare och hade även varit i Himalaya men aldrig bestigit några berg utan bara utforskat deras innandömen.

Han bodde högt ovanför Lucca med sin familj i ett veritabelt paradiset, där han gjorde sitt eget vin, sin egen olivolja och nästan all sin egen mat. I ett primitivt hus uppe i bergen bodde han året runt med sin familj och kunde bara njuta av sin livsföring. Hans gäster och uppvaktare var alla av samma sort: levnadskonstnärer, naturliga 'hippies' (om man får använda ett så otidsenligt uttryck), musiker och andra kreativa konstnärer. Han hade festat i tre dagar för sin 55-årsdags skull och verkade inte tröttna på det i första taget. Festen bara fortsatte, det öppna huset blev bara öppnare hela tiden, medan alla hans gäster bara kunde njuta av detta fullkomliga jordiska paradiset. När vi som avslutning slog oss ner vid en avslutande middag var vi 24 vid bordet, och varken maten eller vinerna tycktes någonsin ta slut. Det var fullmåne, och det hade utan jämförelse varit resans vackraste och mest lyckade dag hittills. Efter tolv timmars festande kom vi hem vid midnatt.

(I nästa nummer: *Festen i Lucca.*)

Kanonresan, del 1: Tillbaka till Manali

Resan började bra. Problemet var, att jag två veckor före resan begåvats med en pappbox delikat vitt vin från Sydafrika. Inför avresan återstod mer än en halvliter, som måste drickas upp om det inte skulle förfaras. Jag gjorde mitt bästa kvällen före avresan, men ändå återstod fortfarande mer än en halvliter som jag följaktligen måste ta med mig. Men flygbestämmelserna proklamerade hårda bud. Allt måste drickas upp vid incheckningen.

Hellre än att låta det förfaras drack man således upp det, med den fatala påföljd, att man inledde resan fullkomligt berusad. Ju äldre man blir, desto mera lättpåverkad blir man, och bara vanligt vin med anständig alkoholhalt kan då innebära rena katastrofen.

För säkerhets skull hade natten före avresan tillbringats hos Halvar med direkt tillgång till direktbuss till Landvetter från Göteborgs Korsväg inför avresan, men tillståndet efter den blöta incheckningen förblev ändå betänkligt. Situationen innebar en något bisarr utgångspunkt för hela resan. Kunde det bli värre, eller kunde det bli bättre?

Emellertid blev det kanske just genom denna sällsamma situation bra flyt på resan från början, då man välvilligt accepterade allt och automatiskt tog det så lugnt som

möjligt för att inte snubbla. Därigenom klarade man sig helskinnad hela vägen ner till Delhi trots mellanlandning i Helsingfors. Jag flög än en gång med Finnair då det faktiskt fortfarande var billigast fastän det blivit 33 procent dyrare sedan i somras.

I Delhi försökte man dock lura iväg mig till något annat än vad jag ville, som var att fara raka vägen upp till Manali. ”Inga bussar går så här dags,” (det var efter midnatt, men det går alltid bussar till Chandigarh,) ”Ni måste prata med *the Tourist Office* och ta in på hotell,” och så vidare, men jag gav mig inte utan insisterade på att bli körd direkt till *the Inter State Bus Terminal*, där det mycket riktigt genast fanns en buss till Chandigarh. Det var bara att sova gott hela vägen så gott det gick, och det gick efter Finnairs generösa bidrag till min omtöcknade situation med flera små flaskor rödvin på personlig begäran, för att uppväga och motverka allt det vita.

Chandigarh nåddes strax efter gryningen efter 6 timmar, och där var det första jag stötte på en extrabuss till Manali. Det var bara att hoppa på direkt och fortsätta sova gott hela vägen.

Denna bussresa var den mest mödosamma av de fyra etapperna, de 30 milen till Manali tog inte mindre än tio timmar med snudd på elva, men man kom trots allt fram i tämligen gott skick och med *jet-laggen* passerad. Klockan var kvart över sex på kvällen, vilket betydde, att jag klarat av resan till Manali från Göteborg på ganska exakt ett och ett halvt dygn, om man räknar från lämnandet av Halvars lägenhet klockan 6 på morgonen till ankomsten till Manali lokal tid. Räknar man exakt antal timmar från flyget från Landvetter till ankomsten var det bara 30 timmar, vilket var ett rekord.

Min gamle värd tog vänligt emot mig, och allt var som vanligt i Manali med torrt ypperligt väder och endast sporadiska hösttecken denna den 25 oktober. Jag blev genast erbjuden det finaste tillgängliga rummet, där jag sov i tio timmar. Temperaturen i rummet sjönk dock under natten till 13 grader. Det var bara att vänja sig från början.

På vägen upp till Vashisht följande morgon mötte jag en hindu, som jag utbytte den vanliga artiga hälsningen med. Sedan fortsatte han på hindi. Jag svarade på engelska, och det framkom att han tagit mig för en hindu. Jag tog det som en komplimang.

I det välgörande svavelbadet i Vashisht deltog en annan vit man, som var en typisk övervintrad hippie av det mest patetiska slaget. Han var utbränd och ängslig, såg ut som tjugo år äldre än jag fastän det visade sig att vi var exakt jämnåriga, och han darrade svårt på högra armen. Han var amerikan från New York och hade farit till Nepal första gången 1971 och sedan årligen kommit tillbaka. Han kom just ner därifrån och gav mig den goda nyheten att där förelåg inga som helst problem. Allt fungerade. Det var bara att åka dit.

Han var i Vashisht för första gången och var mycket ängslig inför att gå ner i det heta hälsobadet. Jag fick visa honom hur man skulle göra, men han var lika rädd ändå, nästan som en gammal käring. Det slog mig hur robust jag måste verka till hälsan i jämförelse med denna utbrände skakige jämnåriga jämlike, som såg mera sjuk än levande ut. Förra gången i Manali på tillbakavägen från resan till Zanskar, när jag varit nästan lika försvagad själv, hade jag bara vilat och inte gått i badet, medan det nu kändes som att jag aldrig varit i bättre form efter två månaders hård verksamhet hemma. Han hade säkert knarkat under större delen av sitt liv, led kanske av bestående hjärnskador som många narkomaner gör och vacklade till ibland i sin skralthet, som om han också led av lågt blodtryck och ständig yrsel. Bekantskapen var intressant men inte mycket att utveckla.

När han fick veta att jag var från Finland frågade han mig varför finnar var så tystlåtna. Jag försökte förklara språkproblemet: finskan har begränsat antal konsonanter och en så helt annorlunda strukturerad och strikt grammatik, att det är mycket svårt för en finne att lära sig något annat språk. När han då efter övermäktig överansträngning lyckats lära sig ett annat språk skäms han för sitt dåliga uttal, varför han säger så litet som möjligt. I relation till andra språk lider således finnarna av svåra komplex. ”Men också sinsemellan säger finnarna ingenting,” menade han. Jag genmälde, att de säger inte mer än nödvändigt.

Natten blev kall igen, och rumstemperaturen gick ner till 12 grader. Desto vackrare var den sista morgonen. Snön låg som gnistrande diamanttäckten över bergen för att stanna, och en kanadensare, som också skulle iväg, tog ändå en kall dusch som "kick-start". Min värd bjöd mig hjärtligt farväl och välkommen tillbaka, och jag tog morgonbussen till Dharamsala.

(I nästa nummer: *Tillbaka till Dharamsala.*)

Resan till Zanskar, del 3: Räddade

Det gällde att summera förödelser. Allt var ödelagt. Alla mina böcker var vattenskadade, alla våra kläder var dränkta, Kerstins nya fina toapappersrulle var i upplösningstillstånd, och så vidare.

Jag var fullständigt förbannad. Allt hade varit helt misslyckat hela dagen, från fallet i regnet på den leriga stigen upp till Vashisht i Manali med uppfläkt underarm till den slutgiltiga dubbla katastrofen i Keylong med uppslitande förändringar och bagaget förstört av vatten. Därtill kom pressen att vi måste stiga upp 4.30 följande morgon för att hinna med bussen, vilket i bästa fall skulle unna oss fem timmars sömn.

Jag lyckades somna men vaknade efter bara en timme och var rosenrasande fortfarande. I sådana lägen hjälper det inte ens att räkna får. Hur jag till slut somnade från den upprörda vreden är ett ouppklarat mysterium, men när jag vaknade visade sig klockan vara 5.10. Väckningen på Kerstins mobil hade inte fungerat. Detta förbättrade knappast vårt läge. Vi riskerade att bli uppehållna på detta skräckställe ett extra dygn och nödgas betala för en extra biljett. I panik störtade jag ner för att se om kanske bussen ändå stod kvar medan Kerstin i panik fick börja packa ner sina våta kläder och persedlar, som inte alls hade torkat under natten.

Bussen stod kvar. Jag bad chauffören hålla den. Sålunda kom vi i alla fall iväg.

Resan över öknen med de fyra höga passen Baralacha La (4900 meter), Maku La (5100), Langchung La (5300) och Tanglang La (5400) har jag skildrat förut ett antal gånger, och denna gången blev jämförelsevis smärtfri. Vägen var bättre, inga oväder störde oss, passagerarna var helt utan stökiga element, ingenting försenade oss, så vi kom fram till Leh precis efter 15 timmar strax efter skymningen. För första gången hittade jag vägen i mörkret till min familj i Leh utan att ramla och gå fel, så vi var hemma halv 9 och blev lika översvallande väl mottagna som vanligt.

Dock kommer man inte ifrån att jag blir äldre, och i år gick mina tankegångar mer än någonsin i de banorna att det mycket väl kunde bli sista gången. Min huvudvärk det senaste året har plötsligt föranlett nedtrappningar och försiktighetsåtgärder i mitt liv, och när i år huvudvärken blev hemskare än någonsin efter det sista passet (trots kopiös vatten- och tedrickning) kändes det mer än någonsin som sista gången.

Men så fann man sin familj igen, man blev hemma igen i hjärtat av denna tibetansk-buddhistiska kultur i Leh, hela världen var här genom att Dalai Lama var här och hade inlett sin offentliga undervisningsséjour, kort sagt, man hörde hemma här. Beslutet att eventuellt inte återkomma mer hänsköts till framtiden.

Här kunde vi nu torka våra kläder och böcker, ta det lugnt och förkovra oss under några dagar, Kerstin hade en helt ny värld att upptäcka här och såg fram emot att få träffa Helena Norberg-Hodge som nu också var här, så här fanns mycket att göra.

Själv planerade jag först och främst att utforska Zanskarmöjligheterna med buss för att på nytt försöka genomföra den expedition som strandat så nesligt genom översvämningarna förra året. Detta årets nederbörd hade varit moderat och inskränkt sig till att rena och förfriska luften.

Kerstin ville gärna följa med till Zanskar, men då detta var hennes första besök i Indien och på hög höjd dessutom ville jag helst inte utsätta henne för risker av

äventyrerier på helt okänd mark. Dessutom hade det problemet infunnit sig, att jag med min lättväckthet med periodiska sömnsvårigheter inte hjälptes av att hon hade ett mycket variationsrikt och underhållande snarkande som bjöd både på musikunderhållning och explosioner. Att ligga sömlös i spänning lyssnande till vad som skall ske härnäst i en kamrats accelererande snarkningsdramatik är det inte att rekommendera att spendera en semesters alla nätter på.

(I nästa nummer: *Dalai Lamas föreläsning.*)

Konferensresan, del 13: Pangong Tso

Rebeca från Barcelona var entusiastisk över Leh och sprang omkring i hela staden upp till fredsstupan och njöt av solnedgången där och var särskilt glad över det familjehem jag hade fört henne till med den goda maten. Ett israeliskt par bodde också på Lung Snon men var mera sävliga och ville ha allting färdigt organiserat för sig. De och Rebeca gjorde en lyckad dagsutflykt till Hemis, Stakna och Thiksey och kom lyckliga hem igen.

Jag fortsatte mina hopplösa forskningar i buss- och vägsituationen. Igår hade vägen från Kargil till Padum varit öppen, men idag hade den blockerats igen av nya regn och ras. Så hade det varit hela tiden. Så fort solen skymtat hade alla uppfyllts av nytt hopp och störtat ut på utfärder och vandringar, så hade regnet slagit hårt till igen, och där satt de alla inregnade i sina läckande tält och instängda i sina bergsbyar varifrån vägarna spolats bort. Man kunde lika litet lita på vädret i Ladakh som i England eller Norge.

Situationen var knappast bättre för mitt konferenssällskap. Kvinnoalliansens hus (där konferensen ägt rum) hade vattenskadats, och nästan hela biblioteket hade förstörts. Sekreteraren var sjuk, men jag fick i alla fall prata med honom, medan Helena inte ens var anträffbar. Konferensfolket väntade fortfarande på konferensens adresslista och summering.

Jag hade ingenting annat att göra än att ge upp det olyckliga Zanskarprojektet och hänskjuta det till ett annat år. Padumvägen hade förstörts en gång för mycket. I stället rådfrågade jag min vän på Lunaresor om alternativa möjligheter. Vägen till den heliga sjön Tso Moriri, vart doktor Lucy hade tänkt sig med sin son, var stängd, men vägen till Pangong Tso var öppen. Denna låg högre upp på 4300 meters nivå och sträckte sig 15 mil in i Tibet. Den var en av dessa tibetanska saltsjöar utan utlopp, varför dess vatten skimrade i alla regnbågens färger åt det blågröna hållet, och den var Ladakhs högsta och största sjö. Jag slog till genast.

Det skulle avgå en jeep i morgon bitti klockan 8.30, och min hjälpare fixade alla mina nödvändiga tillstånd genast. Försiktigt frågade jag vilka de andra gruppdeltagarna var. En holländska var osäker, då hon hade problem med sin flygbiljett från Leh, men de andra fyra var italienare. Det passade mig utmärkt.

När vi kom iväg följande morgon visade sig dessa italienare inte vara fyra utan fem och allesammans från Florens och allesammans unga, trevliga och vackra. Det kunde inte bli bättre.

Vägen upp till passet förbi Koru, det underbara klostret Chenrey som jag inte återsett på sex år och Shakti var ganska tråkig och ointressant, men bortom passet på 5000 meter blev det intressantare. Vi färdades länge genom en vacker vattenrik dal, där murmeldjuren stormtrivdes, vi såg hela familjer från jeepen, och som var så lågsluttande att vattnet såg ut att rinna i fel riktning, uppför i stället för nedför. Det lär ha berott på en optisk illusion, men de andra i sällskapet upplevde samma sak – vattnet rann i fel riktning och rann emot oss när vi färdades utför.

Vädret var oroligt men behärskade sig, vi fick endast få regndroppar under färden, och vid femtiden nådde vi äntligen fram till den stora sjön, där det blåste lika friskt som

vid en havsvik. Sjön gav närmast detta intryck, det låg salt i luften, sjövattnet var minst lika salt som i Östersjön och alldeles klarblått, medan åtskilliga 6500-meterstoppar höjde sig runtom sjön i alla riktningar. Det var därför ett gränslöst romantiskt landskap, till vars karaktär de dramatiska stormmolnen och solljuset bidrog avsevärt, som ungefär i tavlan av en norsk fjord av Marcus Larsson. Samtidigt påminde sjön till omgivningarna om den heliga sjön Manasarovar i Tibet med de röda bergen runt omkring. Landskapet kunde inte bli vackrare.

Italienarna blev som galna över detta och insisterade på att få fortsätta några kilometer till utmed sjön. Det skulle finnas en by längre bort. Vår chaufför protesterade. Han var rädd för vattenproblemen, mot kvällen skulle smältvattenforsarna svälla och försvåra vägen, varför vi måste bege oss tillbaka innan det var för sent, vilket italienarna (alla utom en för första gången i Indien) vägrade acceptera. Slutligen nåddes den kompromisslösningen att vi skulle återvända till sjön morgonen därpå från vårt nattläger mellan Muglup och Tagtse tre mil från sjön.

Det hade trots allt varit en vacker kväll, och vi var glada över den. Vi hade en trevlig middag tillsammans på tältlägret "*Taktok Wonderland*", exemplariskt väl skött av en ung entusiast som skötte allt. I lägret övernattade också ett äldre israeliskt par och en hindufamilj, men vi italienare förde mest väsen. För en gångs skull hade man perfekt belysning på kvällen, men plötsligt slocknade den, och sen var det kört. Det var bara att gå och lägga sig i tälsängen under ett präktigt täcke, och jag har faktiskt aldrig sovit så gott i Ladakh.

Marco hade entusiastiskt pläderat för att vi skulle återvända till sjön halv sex i tid för soluppgången, men morgonen gav dystert besked i form av bara tunga gråa moln. Det skulle ta timmar för solen att bryta igenom. Så vi tog det lugnt med frukosten, och när vi kom fram till sjön duggregnade det. Ungdomarna gav sig ändå entusiastiskt ut på en promenad längs stranden, medan jag tog skydd i tesjappet med en kopp te. Ganska snart kom damerna tillbaka. De hade fått nog av regnet. Endast Marco och Giovanni hade fortsatt.

Efter mitt värmande te gav jag mig ut efter dem, och vi kom ganska långt, men stranden blev bara ödsligare hela tiden, och ingen solglimt upplyste den tröstlösa situationen.

Ändå var Pangong Tso även i dåligt väder en upplevelse. Det var helt sensationellt att på 4300 meters höjd plötsligt komma ner till ett hav med vågornas brus mot stranden i ett fullständigt överkligt vackert trollandskap med 6500 meter höga berg som reste sig nästan direkt ur sjön, medan saltet i luften och det faktum att sjön saknade utlopp förstärkte intrycket av en havsvik som hade kunnat ligga någonstans i nord-Norge. Ungefär så här hade säkerligen Tolkien föreställt sig avskedsviken i ringböckernas slutkapitel, när Gandalf med Frodo, Bilbo och Galadriel lämnar den gamla världen för att försvinna bortom havet. Samma överkliga intryck hade jag fått av den vidsträckta sjön Nam Tso i Tibet 1993, som i smäktande solsken hade givit rena söderhavsprägeln medan endast Påsköns jättar hade saknats för att fullkomna bilden.

Men det var inget att göra åt det dåliga vädret. Det var bara att fara tillbaka.

(I nästa nummer: *De sista dagarna i Leh och avskedet.*)

Rehabiliteringsresan, del 11: Phudong och Labrang.

Resan till Sikkim blev som vanligt rena tortyren, men jag fick åtminstone den bästa tänkbara sittplats på vänster sida vid ett fönster med hela utsiktsskådespelet därmed serverat för mig de 14 milen från Darjeeling via Gangtok till Phudong.

Tortyren bestod av två element. Det värsta var musiken. Tydligt är det kutym här att i alla jeepar ha på den enklaste tänkbara indiska popmusik för högsta volym i en så

undermålig och skrällande jeepstereoanläggning som möjligt hela vägen från start till mål, ty det råkade jag ut för de 10 milen från Darjeeling till Gangtok (4 timmar) och de fyra milen från Gangtok till Phudong (4 timmar till).

Det andra elementet förekom bara på vägen från Gangtok till Phudong. Jeepföraren var en helt ung man och hur vänlig som helst, som hela tiden frågade om jag hade det bekvämt under två timmars väntan på tillräckligt många kunder för att fylla jeepen, och jag klagade inte så länge jeepen inte var fylld. Men tyvärr fylldes denna jeep för 8 personer, högst 9, med 12 personer utom allt deras skrymmande bagage, som mest lastades i famnen på de passagerare som var utan. Man pressades till slarvsylta i synnerhet i kurvorna, och då vägen bitvis var mycket dålig och helt obefintlig där en strömfåra eller bäck ersatt den var det oundvikligt med denna överdrivna överbelastning av vikt att vi skulle få punktering. Det finns i allmänhet tre orsaker till jeepolyckor i Himalaya: för hög hastighet, alkohol och överbelastning. Vanligen finner man alla tre orsakerna i varenda jeep. Punkteringar är som en säkerhetsventil. Därför tog de fyra milen fyra timmar.

Jag diskuterade problemet med en av mina medpassagerare, och han gav mig rätt på alla punkter: det var vanvettigt att för snöd vinnings skull pressa en jeep så full att den måste få punktering och alla passagerarna vantrivas och få cirkulationsbesvär främst i benen, som inte kunde rubbas en tum, att den hinduiska nedskräpningen av Indien var en landsplåga som 90% (900 miljoner) entusiastiskt deltog i av ren dumhet, ansvarslöshet, omogenhet och okunnighet, och att den skrällande infantila skrällande popmusiken var förfärlig. Ett exempel på en av de intelligentaste texterna: *"My heart goes dumma-dum-a-dumma-dumma-dum-a-dumma-dum-a-dumma-dumma-dum-a-dum – What can I say? Hey hey hey hey!"* Det var i alla fall bättre än den värsta låten av alla, en västerländsk sådan, som jag också plågades av i Dharamsala, där hela låten bara var *"Just kill, kill, kill, just kill, kill, kill,"* i det oändliga utan någon variation, melodi eller harmoni alls utom möjligen en enda. Det blir allt vanligare att moderna poplåtar bara har ett enda ackord hela vägen.

Men korsvägen fick sin belöning, ty Kanjenjunga framträdde allt mer under resans gång, jag har sällan sett henne från Gangtok tidigare, men nu steg hon gradvis allt mer majestätiskt fram ur molnen ju längre in i landet vi kom.

Och alla kände igen mig när jag kom fram, hela kökspersonalen, flickorna vid disken, kockarna och barnen, det blev jubel i busken när de alla kände igen sin kanske stabilaste stamgäst, nu i Phudong för sjätte gången under nio år, medan bara värdparet var frånvarande. Jag såg fram emot att träffa dem, mina bästa vänner i Sikkim.

De infann sig till kvällen, och återseendet blev lika hjärtligt som vanligt. Det blev sedan en lång skön samvaro i goda vänners lag hela kvällen. Onghel frågade mig om jag tyckte det var bra eller dåligt att aldrig någonting förändrades i Phudong – jag hade ju kommit regelbundet i nio år nu. Min åsikt var, att ju mindre som förändrades, desto bättre, ty det var bara det som inte förändrades som man kunde hålla sig till.

Med sin intakta pastorala idyll, med sin totala saknad av turism, med sitt oerhört natursköna läge bortom all ära och redlighet och med sin karaktär av hälsosamt utanförskap från hela världen var egenskapen va tidlöshet ett slags naturligt tillstånd för Phudong, som man bara kunde glädjas åt och njuta av.

Visserligen regnade det följande dag, vilket förstörde min utflykt till Mangan och Singhik på jakt efter någon skymt av Kanjenjunga, som naturligtvis förblev massivt inhöljt i moln, och naturligtvis blev saken inte bättre av att jag lämnat paraplyt hemma – jag hade aldrig väntat mig regn. Dock måste jag vara nöjd – det var bara den andra regniga dagen på hela resan under 20 dagar, och en regnpromenad kunde inte skada, inte ens eller framför allt inte i Sikkim. Jag hade suttit inregnad i både Gangtok och Darjeeling förut, vilket var mycket värre.

Jag hade en god lunch i Mangan på ett ställe jag kände igen från förra året, där jag fick en intressant samtalspartner, som berättade att vädret hade varit bra i Sikkim tills för

två dagar sedan, alltså tills jag kom. I Darjeeling hade jag hört motsatsen – där hade det varit grått och trist, dimmigt och molnigt och fuktigt och rått, tills jag kom. Så nyckfullt var vädret – vad som helst kunde hända. Det var rena hasarden att resa hit, och antingen hade man tur eller otur. Hade man otur var det roligt ändå, men hade man tur var det ännu roligare.

Jag hade tur då det klarnade upp på eftermiddagen när jag gick upp till klostret Labrang ovanför Phudong, som var ännu vackrare än Phudong om dock något mindre. Snön låg färsk över bergen när solen började sända lite ljus och strålar, väl sent på dagen men ändå, som förgyllde hela det sagolika landskapet i en överväldigande skönhet och prakt. Det var svårt att gå upp dit, då vägen var mest bara gytta efter regnet, men där uppe väntade en fullständig belöning för alla dagens vedermödor, av vilka den värsta dock hade varit dunka-dunk-musiken i den jeep jag kommit ner från Mangan med.

Det blev en mycket vacker kväll, och på mitt värds hus satt all världens glada gäster och drack som vanligt. Det dricks väldigt mycket i Sikkim, och det vanligaste är rom. Det är dock påfallande hur gott humöret är i dessa trakter, det skrattas och skämtas mycket mera här än i västra Himalaya, vad det nu sedan kan bero på, men dessa bergstrakter domineras av nepaleser och buddhister, och jag tror aldrig att jag har träffat en buddhist som inte var en relativt lycklig, godmodig och harmonisk människa.

(I nästa nummer: *Ett besök hos Lama Yonda.*)

Lycklig resa med komplikationer, del 22: Hemma hos Roerichs.

Sebastian blev magsjuk mitt under vår middag tillsammans efter vår framkomst till Manali, så att vi brådstörtat måste bryta upp från *Lakshmi Dhaba* när vi borde ha suttit kvar och han använt sig av husets toalett, vilket visade sig senare. Han trodde han skulle hinna klara sig hem men fick på vägen till nöds smita in i ett mörkt grändhorn med några servietter till hands. Problemet var att han aldrig kom ut därifrån. När jag väntat en god stund blev jag orolig och vågade ge mig in i grändmörkret för att se om det var något kvar av honom. Allt jag fann var en gruvlig hög av resultatet. Själv var han spårlöst försvunnen. Jag fann honom sedan medtagen på hotellet, där han under natten fick utkämpa tio svåra bataljer med Montezumas hämnd. Han blev bättre under morgonen men måste ta det lugnt med bara svart te, rent ris och rostat bröd. Det var ett typiskt fall av utmattning och överansträngning efter den vådliga bussresan från Leh. Själv hade jag bara förstoppning sedan tre dagar. Olika falla ödets lotter, och hans var ju avgjort den svårare, då denna dag den 27 augusti dessutom var hans 27-e födelsedag.

Själv tog jag bussen till den underbart gamla vackra byn Nagar två mil söder om Manali, där Nikolaj Roerich hade sitt hem under 20 år. Hans son Svjatoslav Roerich, också målare, tog över det efter hans bortgång men använde det bara sommartid medan han skapade sitt eget hem i Bangalore tillsammans med sin undersköna fru Devika Rani, Indiens första kvinnliga filmstjärna och ett barnbarn till Rabindranath Tagore. Nikolaj Roerichs fru var Helena Ivanovna Sjaposjurkova, ett barnbarn till marskalk Kutuzov, som besegrade Napoleon 1812. Hon översatte hela Madame Blavatskys ”Den hemliga doktrinen” till ryska och gjorde sig därmed till en prominent förkämpe för teosoferna. Hon skrev själv ett antal filosofiska böcker i denna riktning och sysslade mest med etikens problem och anses vara den kanske finaste och mest läsbara teosofiska författarinnan, då hon helt saknar Madame Blavatskys vidlyftiga flummeri, Annie Besants kontroversiella ställningstaganden och Alice Baileys dogmatiska tendenser. Teosofin är ingenting annat än en blandning av kristendom, hinduism och buddhism men menar sig tvärsäkert kunna hävda förekomsten av en förmänsklig historia än den kända och bevisade, och framhåller Atlantis, Lemuria och Mu som otvivelaktiga förgångna civilisationer vars historia sträcker sig 100,000-tals år tillbaka i tiden.

Teosoferna menar att de första kristna stödde sig på hinduiska och buddhistiska läror och hävdar gärna att Buddha och Jesus var samma person i olika inkarnationer. Även hinduismen menar ju att Vishnu, Krishna, Buddha och Jesus var olika inkarnationer av samma person. Andra prominenta teosofer var Vivekananda och Rudolf Steiner, som dock båda tog avstånd från teosofin för att gå sina egna vägar.

Porträttkonstnären Svjatoslav Roerich hade en äldre bror Jurij (George) som kanske var sin tids främsta orientalist. Hans första bok utgiven vid 23 års ålder handlade om tibetansk konst, han deltog i sin fars expedition genom hela Centralasien 1923-28 upp genom Kashmir och Ladakh över Karakoram genom Turkestan till Irkutsk och ner genom Mongoliet och Gobiöknen till Tibet och över Gyangtse och Sikkim ner till Darjeeling och Calcutta och i Mandsjuriet 1934-35. Han var även lingvist och behärskade 20 språk, grundade Himalayainstitutet för forskning i biologi, medicin, botanik, zoologi, biokemi, farmakologi, astrokemi och fysik med andra besläktade ämnen och skrev den första tibetanska grammatiken, gjorde den tibetanska historien överskådlig och begriplig med att kronologisera den och gick som längst i sina ambitioner med att i ett antal volymer utarbeta ett språklexikon mellan tibetanska, sanskrit, engelska och ryska. 1960 grundade han en skola för tibetologi i Ryssland när han plötsligt rycktes bort endast 58 år gammal.

Fadern Nikolaj Roerich förblir dock kanske den intressantaste i denna familj av enastående kulturgärningar inte bara genom sina 7000 tavlor mest från Himalaya i en strängt personlig stramt disciplinerad expressionistisk stil med ett underbart fascinerande färgsinne och en mästerligt suggestiv teckning utan kanske mest för sin internationella insats genom *"the Roerich International Banner of Peace"* vars syfte var att rädda vad som räddas kunde av kultur och monument, byggnader och traditioner, institutioner och konstverk undan det världsliga kaos som drog som en förintelse fram över hela världen genom de båda världskrigen. Han åstadkom en internationell pakt för detta som underskrevs 1935 av 21 länder i Washington under president Roosevelts värdskap. Pakten har sedan dess omfattats av ständigt flere länder och kan sägas vara en materialisering av James Hiltons ideal i boken om Shangri La 1931.

Nikolaj Roerich förblev alltid först och främst en Himalayafantast. Han erkände dessa berg som mänsklighetens kulturella urkälla, då det äldsta skriftspråket sanskrit kommit till här och utvecklats till litteratur genom de äldsta Vedaböckerna. Han menade att Himalaya alltid måste utgöra en källa och förnyelsemöjlighet för mänskligt skapande genom sin oöverträffbart sköna natur, genom sina utmaningar och krav på mänskliga ansträngningar för livets överlevande och genom sin outtömliga inspiration.

Sålunda fann jag ännu ett hem i Himalaya hos denna familj Roerich och deras oerhörda insatser för kulturmänsklighetens fromma, som hade bevarats genom att deras hus hade vidareförvaltats av den indiska staten, som sorgfälligt omvandlat endast tre rum av huset till konstgalleri med ett urval av Nikolaj och Svjatoslavs tavlor medan resten bevarats intakt och den stora trädgården odlats vidare. Till och med Nikolaj Roerichs gamla bil fanns bevarad i ett inglasat garage, en Dodge från 1935 med uppfällningsbart presenningstak. Tyvärr har inte kineserna lika väl bevarat den 13-e Dalai Lamas likvärdiga gamla bil i Norbulinka i Lhasa, ett historiskt bilmirakel som de fullständigt låtit förfalla.

(I nästa nummer: *Den engelska kyrkogården i Manali.*)

En japansk munk

Nichidatsu Fujii föddes 1885 i ett av den tidens strängaste samhällen där ens liv i stort sett var så strängt reglerat från början att ingenting kunde rubbas i den totala förutbestämtheten. Det var bara att strängt lyda all överhet genom hela livet. Denne

japan valde från början konsekvent att göra uppror mot detta och konsekvent följa sin egen väg mot hela det japanska samhället. Han blev något så ovanligt som en japansk pacifist och det när militarismen stod som allra högst med en suveränare status än den någonsin haft förr eller senare. Detta envisa totala civilkurage kom att beteckna hela hans liv, och han fick alltid rätt och lyckades alltid genomföra sina program och det i stort sett utan några medel som helst.

Den munkorden han grundade blev världsledande i sin konsekventa strävan att uteslutande arbeta för en skrotning av alla världens kärnvapen. När kejsar Hirohito för första gången besökte USA 1975 fick han naturligtvis frågan vad han tyckte om Hiroshima och Nagasaki. Genom sin ställning kunde han bara ge ett diplomatiskt svar: ”Vi kan bara resignera, men vi får inte glömma att det var krig då.” Vår munk menade att hans kejsare gick miste om tillfället att inför alla världens media få yttra den universella självklarheten, att fällandet av atombomber i akt och mening att mörda så många oskyldiga människor som möjligt på en gång var en katastrof för hela mänskligheten, inte bara för Japan.

Hela hans bok, som kommit ut först i år 20 år efter hans död och 120 år efter hans födelse, andas denna konsekventa universella pacifistiska humanism helt disciplinerad av klartänkthet och sunt förnuft. Han är buddhist och lever helt i enlighet med buddhismens renlevnadsregler utan sex och ägodelar, men i likhet med Gandhi och Rabindranath Tagore inbegriper han i sin högt utvecklade religionsfilosofi alla andra religioner och har mera gott att säga om Muhammed och Jesus än om hinduismen. Han träffade Gandhi redan 1933 och omfattade varmt dennes konsekventa icke-vålds-politik, som ju sedan även blev Dalai Lamas. Han pekar på det faktiska resultatet, att Gandhis icke-vålds-politik ledde till Indiens frigörelse och självständighet, den första och största hörnstenen som bröt sig ut ur det mäktiga brittiska imperiets solida nästan osårbara världsfästning. Man menar att därmed alla de krafter outtröttliga nit som eftersträvar världsfred, världsenhet, världsdemokrati och fullständig kärnvapenfrihet en dag måste se sin strävan krönas med seger.

Manifestationen av hans och hans ordens verksamhet är alla de vita fredsstupor som ständigt är på gång att byggas runt om i världen. Den senaste fullbordade fredsstupan invigdes helt nyligen nu i Delhi och var den 85-e i Indien – Nichidatsu Fujii föresatte sig att bygga hundra bara i Indien, men de finns även i Afrika, London, Europa, Amerika och snart sagt överallt. Fred, universalism, tolerans, samarbete och harmoni genom samklang i bön och meditation menar han att är lättare att åstadkomma med andliga medel än med fysiska. Han har därför aldrig varit politiskt aktiv utan helt begränsat sig till filosofiska och religiösa medel som renodlad och konsekvent tiggarmunk – och bara lyckats genom sin visdom under hela sitt hundraåriga liv.

För att återanknyta till detta nummers första artikel, så måste man av denne munks exempel dra den slutsatsen, att kan man bara med bön, meditation, klokhets och ödmjukt tiggeri åstadkomma en världsorden med väldiga fredsmonument under ständig multiplicering omkring i världen, så kan man också vända mänskligheten bort från kursen mot universell klimatkatastrof.

”Tranquil is this Realm of Mine”

by the most venerable Nichidatsu Fujii,
Nipponzan Myohoji Publications,
1127 Glenwood Ave., SE
Atlanta, Georgia, 30316 USA

first published 2007.

Göteborg 1 december 2007